

det er, at Staten skal holde denne Route, saalænge indtil det har vilst sig, om den kan betale sig, men, hvis det viser sig ikke at være Tilfældet, saa skal man ogsaa opgibe den. — Det Samme gjælder ligeledes om Veivæsenet. Den ærede Minister har vel haade i det andet Thing og her med stort Styrke gjort gjældende, at man ikke med Hensyn til Veiene stiller den Fordring, at de skulle betale sig. Der er imidlertid allerede derpaa bleven svaret, at Veivæsenet virkeligt bæres af dem, der benytte Veiene. Det er Sognene, der bære Sogneveiene, og Aamterne, der bære Amtsviene. De saakaldte Statsveie, eller hvad man tidligere kaldte Statsveie, bleve heller ikke betalte af Statskassen, men ved Hjælp af et tvungent Interessentskab mellem alle Landets Hartkornseiere, saaledes at disse deels betalte Noget forlods efter den særlige Nytte, de havde af den enkelte Veie, og deels betalte Noget efter en Fordeling over det Hele. Det er altsaa i Virkeligheden dem, der benytte Veiene, der ogsaa betale dem. Hvad det Spørgsmaal angaar, som den ærede Minister ved denne Leilighed opfriste, nemlig om der da ikke burde tilveiebringes et Bidrag til Veindgifterne gennem Bompeng, da siger jeg, at i Tanken selv var der aldeles Intet Støvende eller Unaturligt i, hvis de, der have Nytten af en Veie, ogsaa paa den Maade kom til at bidrage til dens Vedligeholdelse, og det er jo ogsaa bekjendt, at dette endnu i enkelte andre Lande betragtes i alt Fald som et medvirkende Middel til at tilveiebringe Veindgifterne; naar man blandt Andet ogsaa hos os har opgivet det, da er det jo deels, fordi det var en utaalelig Gæne, og deels og først og fremmest, fordi denne Skat havde den største Feil af alle Skatter, nemlig den, at selve Oppebørslen consumerede den største Deel af Skatten. Naar jeg endnu et Dørlig skal dvæle ved dette Exempel med Veiene, som den ærede Minister har kastet hen, som om han derved vilde kaste al Modstand til Jorden — og jeg kunde i den ærede Ministers Foredrag finde flere andre lignende Exempler —, da stæer det for at fremhæve, at der endnu er en anden væsentlig Forskjel mellem Veie og Jernbaner. Det er ganske vist paa ingen Maade opbyggeligt, naar man kan høre — jeg taler her af egen

Erfaring — saagodtsoin en heel Dag paa den udmærkede Chaussée imellem Hølstebro og Varde eller halve Dage paa den nye Chaussée, som i denne Tid er bleven bygget til Hjerting, uden at møde mere end een eller to Fodgængere og en eller anden ledig Høstvogn, og dette indeholder just heller ikke noget lovende Barsel med Hensyn til Udbyttet af paa samme Sted at anlægge Jernbaner. Men deraf følger dog i allerværste Tilfælde ikke Andet, end at Veien henligger ubenyttet, hvorved den da ogsaa slides mindre, og Enhver, der vil, kan saa benytte den, hvad Time han vil. Saaledes kan man derimod ikke bygge Jernbaner. Man kan ikke lade det komme an paa, om de maatte blive benyttede; naar de først ere byggede, saa maa der gaae Tug paa dem, og kunne de saa ikke betale sig, saa ere ikke blot Pengene til dem fuldstændigt smidte bort, men de maae ogsaa drives med stort Tab. Der er mange Ting, der i en Salondiscussion kunne tage sig fortræffeligt og slaende ud — og dertil hører Sammenligningen med, at det ikke fordres, at Veiene skulle betale sig —, men som paa ingen Maade kunne udholde en virkelig og alvorlig Kritik af alvorlige Mænd.

Spørgsmaalet om, hvorvidt visse Jernbaner skulle anlægges, er altsaa et Spørgsmaal om deres Rentabilitet. Men derved maa ingenlunde blot forstaaes et Spørgsmaal om, hvorvidt Statskassen faaer noget Vederlag for de Renter, som den selv maa betale, naagt jeg gjentager, at Staten ikke kan give Penge ud, uden at tage dem ind noget Sted, og naagt de Penge, som gives i Rente for Jernbanernes Anlægscapital, maae tilveiebringes ved Hjælp af Skatter, selv om Capitalen tilveiebringes ved Laan — dette sidste er jo kun, om jeg saa maa sige, en Maade, hvorpaa man lettere faaer Sagen til at glide ned — hvis de ikke vederlægges af dem, som bruge Banen. Selv om Staten kunde bygge Jernbanerne gratis, vilde Spørgsmaalet om deres Rentabilitet nemlig alligevel være accurat det Samme, som Spørgsmaalet om deres Nytte. Kun i samme Grad, som Banen benyttes, gjør den Nytte, og kun i samme Grad, som den forrenter sig, kommer den Befolkningen tilgode. Det ærede 12te kongevalgte Medlem (Fischer) bemærkede igaar,